

CURTEA
DE APEL CHIȘINĂU

2043, mun.Chișinău, str.Teilor 4
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209

CHISINAU
COURT OF APPEAL

4 Teilor str., Chișinău 2043
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209

Ch. Ch. 24 № *4-3571-065*

La № _____ din _____

Dosarul Nr. 1a-2173/20

Curtea Constituțională a RM
str. Al. Lăpușeanu, nr. 28,
mun. Chișinău

Curtea de Apel Chișinău, Vă expediază copia încheierii din 05.06.2023 prin care a fost admisă cererea avocatului Catană Eugeniu în interesele inculpatului Murzac Mihail Tudor, privind sesizarea Curții Constituționale cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate pentru a exercita controlul constituționalității dispozițiilor art. 436 alin. (2) și (3) Codul de procedură penală, care contravine art. 54 din Constituție și sesizarea depusă de avocatul Catană Eugeniu.

Anexă:

- Copia încheierii sus-menționate pe 3 pagini;
- sesizarea din 05.06.2023 pe 13 pagini.

Judecătorul
Curții de Apel Chișinău

Gîrbu Silvia

Curtea Constituțională a Republicii Moldova

str. Alexandru Lăpușneanu, 28
mun. Chișinău MD 2004
Republica Moldova

SESIZARE

privind excepția de neconstituționalitate a
art. 436 alin. (2) și (3) din Codul de
Procedură Penală

prezentată în conformitate cu art.135 alin
(1) lit. a), g) din Constituție

I. Autorul sesizării

1. Catană Eugeniu
2. Avocat: Cabinetul avocatului „Eugeniu Catană”

Sesizare

privind excepția de neconstituționalitate a art. 436 alin. (2), (3)
din Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova

II. Obiectul sesizării

Obiectul sesizării este art. 436 alin. (2), (3) din Codul de Procedură Penală.

„Articolul 436. Procedura de rejudecare și limitele acesteia

(2) Pentru instanța de rejudecare, indicațiile instanței de recurs sânt obligatorii în măsura în care situația de fapt rămâne cea care a existat la soluționarea recursului.

(3) Când hotărârea este casată numai cu privire la unele fapte sau persoane ori numai în ce privește latura penală sau civilă, instanța de rejudecare se pronunță în limitele în care hotărârea a fost casată.”

III. Circumstanțele litigiului examinat de către instanța de judecată

Clientul nostru, inculpatul Mihail Murzac, interesele căruia le apărăm în instanțele de judecată, cât și în fața Curții Constituționale în legătură cu sesizarea în cauză, în anul 2001 a demisionat din funcția de adjunct al Procurorului General și în continuare a practicat activitatea de avocat până în anul 2017.

Pe parcursul acestei perioade de timp în adresa organelor de stat și a Uniunii Avocaților nu au parvenit reclamații și plângeri de la clienții lui și alte persoane, el nu a fost supus răspunderii penale și disciplinare.

În anul 2017, în baza cererilor fostului ministru al justiției Ion Morei și amicului său Serghei Cazachevici, ambii clienți într-o procedură penală, în privința lui Mihail Murzac au fost pornite două cauze penale privind trafic de influență, care ulterior au fost conexe într-o singură procedură.

Deși, nu a comis faptele reclamate, Mihail Murzac a fost arestat și pus sub învinuire în comiterea infracțiunilor grave. La fel, nelegitim a fost supusă arestului preventiv soția lui Maria Murzac și învinuită în baza articolului 323 din Codul penal, subiect al căreia nu este în virtutea aliniatului (2) al acestei norme.

Expunem succint etapele procesului penal, precum și litigiul în cauză.

1. Cauza penală nr. 2017670155 a fost pornită la 24 mai 2017 în baza cererii lui A. Cazachevici, pe semnele infracțiunii prevăzute la articolul 326 alin. (2) lit. b) din Codul penal.
2. A doua cauză penală nr. 2017670258 a fost pornită la 07 august 2017 la cererea lui I. Morei, pe semnele infracțiunii prevăzute la articolul 326 alin. (3) lit. a) din Codul penal.
3. La 08 august 2017 ambele cauze penale nr. 2017670155 și nr. 2017670258 au fost conexe într-o procedură unică, fiindu-i atribuit nr. 2017670155.
4. Cauza penală a fost examinată în procedura prevăzută de art. 364¹ din Codul de procedură penală.

Prin Sentința Judecătorei Chișinău (sediul Buiucani) din 12 octombrie 2017 instanța a hotărât: „Murzac Mihail se recunoaște vinovat de săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 326 alin. (3) lit. a) și art. 326 alin. (3) lit. a) Cod penal al RM și i se aplică acestuia:

- Pentru infracțiunea prevăzută de art. 326 alin. (3) lit. a) Cod penal al RM, o pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de 2 ani 6 luni (doi ani și șase luni);
- Pentru infracțiunea prevăzută de art. 326 alin. (3) lit. a) Cod penal al RM, o pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de 2 ani 6 luni (doi ani și șase luni);

Conform art. 84 alin. (1) Cod penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumul parțial al pedepselor aplicate a-i stabili lui Murzac Mihail o pedeapsă definitivă sub formă de închisoare pe un termen de 4 ani (patru ani), în penitenciar de tip semiînchis.

Se aplică în privința inculpatului Murzac Mihail pedeapsa complimentară privarea de dreptul de a exercita profesia de avocat pe un termen de 4 (patru) ani.

În temeiul art. 90 Cod penal, pedeapsa stabilită lui Murzac Mihail prin prezenta sentință se suspendă condiționat pe un termen de probă de 4 (ani) și nu va fi executată dacă condamnatul în termenul de probă nu va comite o nouă infracțiune și prin purtarea exemplară va confirma încrederea acordată, totodată obligându-l pe Murzac Mihail să nu-și schimbe domiciliul fără consimțământul organului care exercită controlul asupra comportării celui condamnat....”

5. Sentința Judecătorei Chișinău (sediul Buiucani) din 12 octombrie 2017 a fost atacată cu apel atât de apărare, cât și de procuror.
6. Curtea de Apel Chișinău, prin Decizia din 07 decembrie 2017, a respins ambele apeluri declarate de părți și a menținut sentința primei instanțe fără modificări.
7. Decizia Colegiului penal al Curții de Apel din 07 decembrie 2017 a fost atacată cu recursuri de către apărare și procuror.
8. La 28 mai 2018 Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție a decis: „Respinge ca inadmisibil recursul ordinar declarat de avocatul Chetrraru Dragoș în numele inculpatului Murzac Mihail. Admite recursul ordinar declarat de procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Tăut Dorina, casează parțial decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 07 decembrie 2017 în partea stabilirii pedepsei, în cauza penală în privința lui Murzac Mihail și dispune rejudecarea cauzei de către aceeași instanță, în alt complet de judecată. Celelalte dispoziții ale hotărârii contestate se mențin. Decizia nu se supune nici unei căi de atac, în partea dispunerii rejudecării cauzei, în rest, este irevocabilă.”
9. După rejudecare a cauzei, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău, prin Decizia din 11 septembrie 2019, a menținut sentința fără modificări, respingând apelul procurorului.
10. Din nou Decizia Curții de Apel Chișinău din 11 septembrie 2019 a fost atacată cu recurs de ambele părți ale procesului penal.
11. Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție la data de 20 octombrie 2020 a decis: „Respinge ca inadmisibile recursul ordinar din 10 ianuarie 2020 și recursul suplimentar din 13 ianuarie 2020, declarate de către avocatul Chetrraru Dragoș în numele inculpatului Murzac Mihail. Admite recursul ordinar declarat de către procurorul în Procuratura de Circumscripție Chișinău, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 11 septembrie 2019, în cauza penală privindu-l pe Murzac Mihail, cu dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.”

În continuare menționăm că, la 20.07.2017 Parlamentul a adoptat Legea Nr.163 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, publicată în Monitorul Oficial Nr.364-370 art. 616. Data intrării în vigoare: 20.12.2017. Precizăm că actul normativ în cauză a fost publicat după pronunțarea Deciziei din 07 decembrie 2017.

Prin această Lege a fost modificat alineatul (4) al articolului 385 din Codul de procedură penală (*Chestiunile pe care trebuie să le soluționeze instanța de judecată la adoptarea sentinței*), fiindu-i atribuit următorul conținut:

„ (4) Dacă, în cursul urmăririi penale sau judecării cauzei, s-au constatat încălcări care au afectat grav drepturile inculpatului ce derivă din calitatea procesuală a inculpatului, instanța examinează posibilitatea reducerii pedepsei inculpatului drept compensare pentru aceste încălcări.”

În recursul ordinar declarat împotriva Deciziei Curții de Apel Chișinău din 07.12.2017 apărarea, în urma examinării cauzei penale prin prisma modificărilor enunțate mai sus, a indicat încălcările grave ale normelor procesual penale.

Astfel, au fost invocate următoarele încălcări:

1. Urmărirea penală la 24 mai 2017 a fost pornită conform semnelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute la art. 326 alin. (2) lit. b) din Codul penal în mod ilegal. În ordonanța de pornire a urmăririi penale s-a indicat că conform plângerii înaintate de Cazachevici Andrei s-a constatat că “...Murzac Mihail de comun acord și după o înțelegere prealabilă cu alte persoane la moment neidentificate...” extorcă de la ultimul 45 000 euro.

În realitate, în această plângere se indică: “Rog să fie tras la răspundere conform legislației RM avocatul Murzac Mihail, la fel și alte persoane care estorcă de la mine 45 000 euro...” . După cum se observă, autorul plângerii nu afirmă că Murzac Mihail extorcă banii de comun acord cu alte persoane (pe care nu le indică) și după o înțelegere prealabilă cu ele. Mai mult decât atât, fiind audiat în aceeași zi în calitate de martor, Cazachevici Andrei nu a declarat despre “alte persoane”, care în afară de Murzac Mihail extorcă de la el banii. Nu sunt găsite afirmații despre “alte persoane” și în procesele verbale de audiere ulterioară ale acestuia, precum și în declarațiile tatălui său Cazachevici Serghei.

Cele relatate denotă faptul că la momentul pornirii urmăririi penale, din cuprinsul actului de sesizare , nu rezulta o bănuială rezonabilă că a fost săvârșită infracțiunea de trafic de influență cu calificativ “de două sau mai multe persoane”. Urmărirea penală putea fi începută doar conform semnelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute la art. 326 alin. (1) din Codul penal și care, potrivit prevederilor art. 16 alin. (3) din Codul penal, face parte din categoria infracțiunilor mai puțin grave.

Începerea urmăririi penale, contrar legii, s-a făcut în mod intenționat, pentru a avea temei de a dispune efectuarea măsurilor speciale de investigații (în cazul săvârșirii infracțiunii prevăzute de art. 326 alin. (1) din Codul penal este interzisă efectuarea acestor măsuri).

2. Contrar prevederilor art. 132¹ alin. (2) din Codul de procedură penală s-au efectuat în mod ilegal un șir de măsuri speciale de investigații: urmărirea vizuală; documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, precum și localizarea sau urmărirea prin sistemul de poziționare globală (GPS); interceptarea și înregistrarea comunicărilor telefonice; interceptarea și înregistrarea comunicărilor; controlul transmițerii banilor.

Procurorii nu aveau dreptul de a efectua aceste măsuri speciale de investigații și pe motiv că Murzac Mihail, în calitate de avocat, avea rapoarte legale de asistență juridică cu clienții și potrivit prevederilor art. 132¹ alin. (10) din Codul de procedură penală: „ este interzisă dispunerea și efectuarea măsurilor speciale de investigații cu privire la raporturile legale de asistență juridică dintre avocat și clientul său”. Norma procesuală în cauză este imperativă.

3. În pofida prevederilor articolului 132⁵ alin. (7) și (8) din Codul de procedură, Murzac Mihail nu a fost informat despre legalitatea efectuării măsurilor speciale de investigații, nu i s-au adus la cunoștință actele procedurale referitoare la acest fapt. Astfel, a fost pus în imposibilitate de a realiza dreptul de a înainta plângeri împotriva acțiunilor și actelor organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitatea specială de investigații.

4. Materialele cauzei penale demonstrează faptul că măsura specială de investigație – controlul transiterii banilor, efectuată ilegal, a purtat un caracter de provocare.

În baza jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului în materia respectivă (*cauza Teixeira de Castro c. Portugaliei; cauza Ramanauskas c. Lituaniei; cauza Khudobin c. Rusiei, etc.*), se reține existența "provocării", dacă sunt întrunite cumulativ următoarele condiții:

- acțiunea presupusă ca act de corupere tinde să fie probată prin solicitarea care provine de la o persoană ce avea sarcina să descopere infracțiunea sau când există o determinare directă la comiterea unui act de corupere din partea unui denunțator;

- lipsesc indici obiectivi că fapta ar fi fost săvârșită fără această intervenție a agenților statului, care nu s-au limitat la investigarea activității infracționale ale unui suspect într-un mod esențialmente pasiv, însă au exercitat o influență pentru a provoca săvârșirea unei infracțiuni;

- nu există suspiciuni obiective că persoana ar fi implicată în acțiuni infracționale înainte de implicarea agenților statului sau, după caz, a persoanelor private care acționează sub supravegherea agenților statului.

Din materialele cauzei rezultă că, după ce a fost dispusă „efectuarea măsurii speciale de investigație – controlul transiterii banilor, înmânarea sau predarea de către Cazachevici Andrei... a bancnotelor pretinse în sumă de 45 000 euro avocatului Murzac Mihail”, denunțatorul Cazachevici Andrei, echipat de angajații SPIA MAI cu echipament special pentru înregistrarea convorbirilor sub acoperire, la 31 mai 2017 a încercat să-i transmită 20 000 euro, însă Murzac Mihail a refuzat primirea lor.

Ulterior, în scopul de a-l determina totuși să iau de la denunțator banii, adică pentru a-l instiga la săvârșirea infracțiunii de trafic de influență, ofițerii de investigații au alocat din fondul special al MAI 20 000 euro pe care, împreună cu 25 000 euro, pe care îi avea la el, Cazachevici Andrei, echipat cu echipament special pentru înregistrarea convorbirilor, la îndemnul ofițerilor de investigații și sub controlul lor, le-a transmis lui Murzac Mihail. Prin aceste acțiuni denunțatorul și ofițerii au exercitat influență asupra lui, încât să-l incite și să-l determine la săvârșirea unei fapte penale care, fără această intervenție, nu ar fi fost săvârșită.

În cauza *Vanyan c. Rusiei*, CtEDO a constatat că problema provocării poate fi pusă chiar și în situațiile în care activitatea respectivă a fost efectuată de către o persoană privată care a acționat ca un agent sub acoperire, în timp ce aceasta a fost de fapt organizată și condusă de către colaboratorii de poliție. De asemenea, potrivit CtEDO, nu reprezintă un comportament pasiv propunerea repetată în pofida refuzului inițial.

Reieșind din cele expuse, rezultă că organul de urmărire penală nu a fost pasiv la investigarea veridicității plângerii depuse de Cazachevici Andrei, deoarece a organizat operațiunea de reținere în flagrant, în cadrul căreia ultimul, înzestrat cu echipament special pentru înregistrarea convorbirilor, cu bani transmiși de către colaboratorii SPIA al MAI, deja căpătând statut de agent al statului, a fost instigat și determinat să transmită mijloace bănești, prin acțiuni de provocare.

Din materialele dosarului nu reiese că până la momentul transiterii sub control a banilor autoritățile au dispus de informație sau vreo probă obiectivă precum că

10

Murzac Mihail ar fi fost implicat anterior în acțiuni de trafic de influență sau de corupție. El a activat ca avocat din anul 2001 până în anul 2017. În această perioadă de timp clienții lui nu au adresat Uniunii Avocaților și altor organe competente nici o reclamație negativă despre activitatea lui, cu atât mai mult el nu a fost figurant în vreo cauză penală.

În confirmarea celor expuse privitor la provocare, facem referire la ordonanța privind reținerea persoanei din 05 iunie 2017. În acest act procedural este indicat precum că Murzac Mihail la data de 02 iunie 2017 a primit mijloacele bănești de la Cazachevici Andrei. Adică, operațiunea de transmitere a sumei de 45 000 euro a fost organizată și planificată de către organul de urmărire penală pentru data de 02 iunie 2017, dar nu s-a realizat din circumstanțe obiective – în ziua de 02 iunie 2017 Murzac Mihail a fost în afară municipiului, iar la întoarcere, organul de urmărire penală a purces la executarea operațiunii planificate

Astfel, în rezultatul provocării descrise, Murzac Mihail de asemenea a fost lezată dreptul la un proces echitabil, drept prevăzut de art. 6 din Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, care, în primul rând include în sine condiția de legalitate a fiecărei acțiuni din partea organului de urmărire penală.

Provocarea are o conotație ilegală dublă și în pofida prevederilor art. 132¹ din Codul de procedură penală, norma la care s-a făcut referire mai sus.

5. La 07 august 2017, în baza plângerii cet. Morei Ion, a fost dispusă începerea urmăririi penale în privința lui Murzac Mihail, conform elementelor infracțiunii prevăzute la art. 326 alin.(3) lit.a) din Codul penal. Această cauză a fost conexată cu cauza penală pornită la 24 mai 2017. În cadrul dosarului intentat la 07 august 2017 lui Murzac Mihail nu i s-a atribuit calitatea de bănuț, nu i s-a adus la cunoștință conținutul bănuțelii și încadrarea juridică a faptei infracționale de săvârșirea căreia a fost suspectat, nu a fost audiat, astfel fiind lipsit de posibilitatea de a face declarații asupra bănuțelii care i se incrimina. În urma acestor încălcări procesuale au fost afectate grav dreptul la apărare și celelalte drepturi, prevăzute de art. 64 din Codul de procedură penală.

În cadrul celui de-al doilea dosar, în temeiul art. 63 alin. (5) din Codul de procedură penală, urma să fie înaintată învinuirea, astfel acordându-se posibilitatea de a utiliza tot arsenalul de drepturi de a se apăra de acuzare, și numai după aceasta cauza dată putea fi conexată cu cealaltă.

6. Prin ordonanța din 25 mai 2017 s-a dispus efectuarea urmăririi penale de către "un grup de urmărire penală", în componența căruia, ilegal, cu încălcarea prevederilor art. 256 din Codul de procedură penală și art. 1 alin. (2) din Legea privind statutul ofițerului de urmărire penală, au fost incluși patru ofițeri de investigații. Această ordonanță, contrar art. 256 alin.(3) din Codul de procedură penală, nu i s-a adus la cunoștință lui Murzac Mihail și astfel el a fost lipsit de dreptul de a face recuzări membrilor grupului.

7. Prin ordonanța procurorului din 30.05.2017 a fost dispusă efectuarea percheziției la domiciliu. În acest act procedural, precum și în demersul adresat judecătorului de instrucție, se indică că „la domiciliul lui Murzac Mihail s-ar putea afla mijloace bănești în sumă de 45 000 euro extorcate de ultimul, documente, blanchete, computer, care ar confirma activitatea sa infracțională, telefonul mobil, prin care au fost efectuate convorbiri cu cetățeanul Cazachevici Andrei..., înscrisuri de ciornă și alte documente și obiecte care ar putea avea importanță pentru cauza penală”.

Prin încheierea judecătorului de instrucție din 30.05.2017 și prin mandatul judecătoresc, emis la aceeași dată, s-a autorizat efectuarea acestei percheziții „în scopul depistării și ridicării bunurilor provenite în rezultatul comiterii infracțiunilor și anume: sume bănești extorcate și primite, înscrisuri de ciornă, documente, blanchete, computere, telefoane

mobile, alte mijloace bănești provenite din activități infracționale, precum și alte acte și documente, care ar putea avea importanță pentru cauza penală”.

Frazele citate se regăsesc respectiv și în ordonanțele și demersurile procurorului din 30.05.2017 privind efectuarea perchezițiilor în biroul de lucru și în mijlocul de transport, în incheierile judecătorului de instrucție și mandatele judecătorești, emise în aceeași zi, prin care s-a autoirizat efectuarea perchezițiilor.

Toate trei percheziții au fost dispuse și autorizate ilegal, încălcându-se prevederile art. 125 alin. (1) din Codul de procedură penală care stipulează că „organul de urmărire penală este în drept să efectueze percheziție dacă din probele acumulate sau din materialele activității speciale de investigații rezultă o presupunere rezonabilă că într-o anumită încăpere ori într-un alt loc sau la o anumită persoană se pot afla instrumente ce au fost destinate pentru a fi folosite sau au servit ca mijloace la săvârșirea infracțiunii, obiecte și valori dobândite de pe urma infracțiunii, precum și alte obiecte sau documente care ar putea avea importanță pentru cauza penală și care prin alte procedee probatorii nu pot fi obținute”.

La data dispunerii și autorizării perchezițiilor (30.05.2018) nu existau presupuneri rezonabile că la domiciliul lui Murzac Mihail, în biroul de lucru și în automobilul lui s-ar putea afla „mijloace bănești în sumă de 45 000 euro extorcate de ultimul”, „alte mijloace bănești provenite din activități infracționale”. La acel moment banii extorcați nu erau transmiși lui Murzac Mihail, el i-a primit prin provocare de la Cazachevici Andrei doar la 05.06.2017.

În actele procedurale enumerate nu se indică concret despre care „alte obiecte sau documente care ar putea avea importanță pentru cauza penală” este vorba. Astfel, la cererea organului de urmărire penală, în baza prevederilor art. 128 alin. (4) din Codul de procedură, să i se predea obiectele sau documentele care urmează a fi ridicate, Murzac Mihail a fost în imposibilitate de a se conforma acestei cereri privind predarea benevolă, deoarece nu cunoștea care obiecte sau documente anume trebuie să prezinte.

Prin efectuarea perchezițiilor în baza unor acte procedurale ilegale, în lipsa temeiurilor prevăzute de art. 125 din Codul de procedură penală, lui Murzac Mihail i-a fost lezat grav dreptul la respectarea vieții private și de familie, prevăzut de *art. 8 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale*.

În hotărârea *Van Rossem c. Belgiei* din 9 decembrie 2004 CtEDO a precizat că o percheziție contravine prevederilor art. 8 din Convenție în măsura în care mandatele de percheziție sânt redactate în termeni foarte largi: „în scopul căutării și ridicării tuturor obiectelor sau documentelor utile instrucției”. Instanța europeană relevă că mandatul de percheziție nu cuprindea nici o listă a documentelor care să fie căutate și ridicate, astfel încât ea nu limita deloc puterea anchetatorilor cu privire la efectuarea percheziției.

8. În procesul urmăririi penale, de asemenea, a fost încălcat dreptul la secretul corespondenței, prevăzut de art. 30 din Constituție și art. 14 din Codul de procedură penală. Contrar acestor norme de drept și în lipsa unui mandat judiciar procurorul a examinat telefonul mobil, precum și telefoanele soției și ale fiicei lui Murzac Mihail, care nu aveau nici un statut procesual, ulterior supunându-le constatării tehnico – științifice.

În recursul ordinar menționat au fost invocate și alte încălcări grave ale legislației în procesul penal în cauză.

Recursul apărării a fost respins, decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 28 mai 2018 este menționată mai sus.

Încălcările procesuale invocate de apărare au fost examinate superficial și de către Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție prin Decizia din 20 octombrie 2020.

În contextul celor expuse este necesar de menționat dispozițiile legale prevăzute de alin. (4) art. 29 din Codul de procedură penală: „În cazul în care părțile invocă încălcarea Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950 și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 1298-XII din 24 iulie 1997, instanțele de judecată au obligația să se pronunțe motivat, în hotărârile emise, dacă a avut loc sau nu încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului prin prisma jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului.”

Nici Curtea de Apel, nici Curtea Supremă de Justiție în deciziile sale nu s-au pronunțat obiectiv asupra încălcărilor *Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, de fapt ele au au fost totalmente ignorate.*

Succint menționăm, că din acuzarea adusă de către procuror inculpatului Mihail Murzac nu rezultă componența de infracțiune prevăzută de dispoziția art. 326 din Codul penal. Mihail Murzac nu a recunoscut decât o acuzare ilegală.

Fapta prejudiciabilă de trafic de influență face parte din categoria infracțiunilor de corupție și dacă se constată că atât inculpatul, cât și martorii acuzării Ion Morei și Serghei Cazachevici nu au declarat că a fost numită o persoană concretă care urma să fie influențată, dispoziția art. 326 din Codul penal nu a fost încălcată.

Aceste circumstanțe au fost stabilite prin probe concludente în cursul urmăririi penale și cercetate în ședința de judecată. Aceasta concluzie rezultă și din textul ordonanței de punere sub învinuire, din acuzare.

Așadar, toate hotărârile judecătorești în cauza penală sunt ilegale, în acțiunile lui Mihail Murzac lipsește componența de infracțiune, iar deciziile Colegiilor Penale ale Curții Supreme de Justiție cad sub incidența noțiunii de viciu fundamental.

IV. Expunerea pretinsei sau a pretinselor încălcări ale Constituției, precum și a argumentelor în sprijinul acestor afirmații

În conformitate cu art. 2 alin. (5) din Codul de procedură penală: „În desfășurarea procesului penal nu pot avea putere juridică legile și alte acte normative care anulează sau limitează drepturile și libertățile omului, încalcă independența judecătorească, principiul contradictorialității, precum și contravin normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, prevederilor tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.”

Scopul adresării în Curtea Constituțională este verificarea constituționalității alineatelor (2) și (3) ale articolului 436 din Codul de procedură penală care, la părerea noastră, încalcă independența judecătorească și limitează drepturile omului în procedura penală.

Alin. (2) art. 436 din Codul de procedură penală este neconstituțional prin obligativitatea incontestabilă a deciziilor Curții Supreme de Justiție pentru instanțele ierarhic inferioare în cazurile când aceste verdicte sunt afectate de viciu fundamental, precum și prin omisiunea sintagmei „situației de drept”.

Alin. (3) art. 436 din Codul de procedură penală este neconstituțional prin expunerea neclară a noțiunii „faptei”.

Expunem argumentele:

În legislația procesual penală națională există noțiunea de „viciu fundamental” ca mecanism de corectare a erorilor procesuale, dar acest mecanism poate fi aplicat doar în condițiile unui recurs în anulare prevăzut de Secțiunea 1 din Capitolul V a Codului de procedură penală, adică după epuizarea „căilor ordinare de atac” (art. 452 alin. (1) din Codul de procedură penală).

13

Reieșind din speța noastră, deciziile Curții Supreme de Justiție afectate de viciu fundamental, adică de încălcarea esențială a drepturilor și libertăților garantate de Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, de alte tratate internaționale, de Constituția Republicii Moldova și de alte legi naționale, **nu ar trebui să fie obligatorii pentru instanțele ierarhic inferioare**. Astfel de decizii încalcă incontestabil independența judecătorilor și instanțelor judecătorești inferioare prin ce contravin prevederilor art. 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova: „Statutul judecătorilor. Judecătorii instanțelor judecătorești sânt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.”

Alin. (2) art. 436 CPP este neconstituțional atât **prin caracterul obligatoriu al deciziilor Curții Supreme de Justiție în cazurile viciului fundamental**, precum și **prin lipsa mecanismelor de respingere a astfel de decizii de către instanțele judecătorești inferioare și de contestare de către părțile la proces.**

Acest aliniat este neconstituțional și prin faptul că nu conține prevederi în măsura în care **situatia de drept** pe cauza rămâne aceea care a existat la soluționarea recursului. Această omisiune nu este aplicabilă la speța noastră, însă este evidentă.

Alin. (3) art. 436 din CPP este neconstituțional dat fiind că într-un mod neclar este expusă noțiunea „faptei”. Nu este clar, dacă prin aceasta noțiune se subînțelege o faptă prejudiciabilă, adică dacă este vorba de un capăt de acuzare, o infracțiune imputată inculpatului ca rezultat al conexității cauzelor penale sau este vorba de o faptă abstractă, arbitrară utilizată la discreția instanței judecătorești.

Din lipsa acestei constatări clare, Colegiul Lărgit al Curții Supreme de Justiție din 28 mai 2018 în speța noastră a dat o decizie ilegală în ceea ce privește pedeapsa principală și complementară, dispersând pedeapsa complementară de pedeapsa principală.

Conform art. 54 alin. (1) lit. f) din Legea Nr. 100 din 22-12-2017 cu privire la actele normative: „Limbajul, ortografia și punctuația actului normativ -Textul proiectului actului normativ se elaborează în limba română, cu respectarea următoarelor reguli: f) se evită folosirea regionalismelor, a cuvintelor și expresiilor nefuncționale, idiomatice, care nu sânt utilizate sau **cu sens ambiguu;**”

Art. 436 alin.(3) CPP, la părerea noastră, este neconstituțional și prin faptul ca din conținutul acestei norme de drept nu este clar daca o decizie a Curții Supreme de Justiție poate fi parțial irevocabilă. Considerăm că „**verdictul irevocabil**” are drept la viață doar în cazul inadmisibilității recursului (art.432 CPP) și in cazurile prevăzute în art. 466 CPP, adica in cazurile expres prevazute in lege și doar atunci cand poate fi efectiv executat.

Reieșind din cele relatate mai sus, considerăm că art. 436 alin. (2), (3) din Codul de procedură penală contravine art. 54 din Constituția Republicii Moldova „**Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți:**

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sânt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

Argumentele expuse mai sus, în afară de actele normative citate, se întemeiază și pe următoarele acte normative:

I. Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950

Articolul 6. Dreptul la un proces echitabil

1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotări fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.....

2. Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită.

3. Orice acuzat are, în special, dreptul:

- a. să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, asupra naturii și cauzei acuzației aduse împotriva sa;
- b. să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale;
- c. să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloacele necesare pentru a plăti un apărător, să poată fi asistat în mod gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției o cer;
- d. să întrebe sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării;
- e. să fie asistat în mod gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere.

II. Constituția Republicii Moldova

Articolul 4. Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 20. Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 21. Prezumția nevinovăției

Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.

Articolul 26. Dreptul la apărare

(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

76

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.

III. Codul de procedură penală

Articolul 1. Noțiunea și scopul procesului penal

(2) Procesul penal are ca scop protejarea persoanei, societății și statului de infracțiuni, precum și protejarea persoanei și societății de faptele ilegale ale persoanelor cu funcții de răspundere în activitatea lor legată de cercetarea infracțiunilor presupuse sau săvârșite, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și condamnată.

(3) Organele de urmărire penală și instanțele judecătorești în cursul procesului sânt obligate să activeze în așa mod încât nici o persoană să nu fie neîntemeiat bănuită, învinuită sau condamnată și ca nici o persoană să nu fie supusă în mod arbitrar sau fără necesitate măsurilor procesuale de constrângere ori să nu fie victima încălcării altor drepturi fundamentale.

Articolul 2. Legea procesuală penală

(1) Procesul penal se reglementează de prevederile Constituției Republicii Moldova, de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte și de prezentul cod.

(2) Principiile generale și normele dreptului internațional și ale tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte constituie elemente integrante ale dreptului procesual penal și nemijlocit dau naștere drepturilor și libertăților omului în procesul penal.

(3) Constituția Republicii Moldova are supremație asupra legislației procesuale penale naționale. Nici o lege care reglementează desfășurarea procesului penal nu are putere juridică dacă este în contradicție cu Constituția.

(4) Normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în prezentul cod.

(5) În desfășurarea procesului penal nu pot avea putere juridică legile și alte acte normative care anulează sau limitează drepturile și libertățile omului, încalcă independența judecătorească, principiul contradictorialității, precum și contravin normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, prevederilor tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 6. Termeni și expresii utilizate în prezentul cod

Termenii și expresiile utilizate în prezentul cod au următorul înțeles, dacă nu este o mențiune deosebită:

44) *viciu fundamental în cadrul procedurii precedente, care a afectat hotărârea pronunțată* – încălcare esențială a drepturilor și libertăților garantate de Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, de alte tratate internaționale, de Constituția Republicii Moldova și de alte legi naționale;

Articolul 7. Legalitatea procesului penal

(3) În cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora.

18

(9) Deciziile Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție pronunțate ca urmare a examinării recursului în interesul legii sânt obligatorii pentru instanțele de judecată în măsura în care situația de fapt și de drept pe cauză rămâne cea care a existat la soluționarea recursului.

Articolul 8. Presumția nevinovăției

(1) Persoana acuzată de săvârșirea unei infracțiuni este prezumată nevinovată atâta timp cât vinovăția sa nu-i va fi dovedită, în modul prevăzut de prezentul cod, într-un proces judiciar public, în cadrul căruia îi vor fi asigurate toate garanțiile necesare apărării sale, și nu va fi constatată printr-o hotărîre judecătorească de condamnare definitivă.

(2) Nimeni nu este obligat să dovedească nevinovăția sa.

(3) Concluziile despre vinovăția persoanei de săvârșirea infracțiunii nu pot fi întemeiate pe presupuneri. Toate dubiile în probarea învinuirii care nu pot fi înlăturate, în condițiile prezentului cod, se interpretează în favoarea bănuțului, învinuitului, inculpatului.

V. Cerințele autorului sesizării

1. Admiterea sesizării privind controlul constituționalității art. 436 alin. (2), (3) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova.
2. Recunoașterea că dispozițiile art. 436 alin (2), (3) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova contravin Constituției Republicii Moldova și anume prevederilor art. 54.

VI. Date suplimentare referitoare la obiectul sesizării

Anterior Curtea Constituțională a RM nu a examinat constituționalitatea art. 436 alin. (2), (3) din Codul de procedură penală al RM.

VII. Lista documentelor

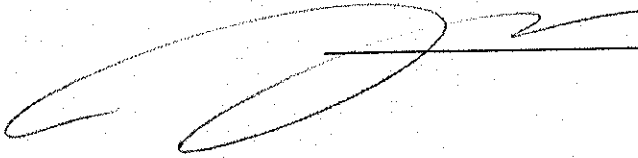
Solicităm interpelarea de la Curtea de Apel Chișinău a dosarului nr.1-1518/17

VIII. Declarația și semnătura

Declar pe onoare că informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Locul: mun. Chișinău

Data: 05.06.2023

 Catană Eugeniu

Dosarul nr. 1a-2173/20
1-17225555-02-1a-14122020

ÎNCHEIERE
în numele Legii

05 iunie 2023

mun. Chișinău

Colegiul Penal al Curții de Apel Chișinău

Având în componența sa:

Președintele ședinței de judecată

Stelian Teleucă

Judecătorii

Alexandru Spoială și Silvia Gîrbu

Grefier

Irina Pîntea

Cu participarea:

Procurorului

Veaceslav Harti

Avocatului

Eugeniu Catană

examinând în ședință de judecată publică, în ordine de apel, cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate din conținutul art. 436 al. (2) și (3) Codul de procedură penală, a –

CONSTATAT:

În procedura Curții de Apel Chișinău se află în proces de examinare cauza penală de învinuirea lui Murzac Mihail Tudor în comiterea a infracțiunii prevăzută de art. 326 al. (3), lit. a) Codul penal.

În ședința instanței de apel, avocatul Eugeniu Catană, în interesele inculpatului Murzac Mihail Tudor, a înaintat o cerere prin care a solicitat sesizarea Curții Constituționale cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, invocînd faptul că odată ce cauza este returnată la rejudecare în instanța de apel și prevederile art. 436 al.(2) Cod de procedură penală indică că pentru instanța de rejudecare, indicațiile instanței de recurs sunt obligatorii, consideră că prin aceasta se efectuează imixtiune la efectuarea justiției și astfel solicită de a fi sesizată Curtea Constituțională la declararea neconstituționalității prevederilor art. 436 al. (2) și (3) Codul de procedură penală.

În ședința instanței de apel, inculpatul Murzac Mihail Tudor a pledat pentru admiterea cererii depuse în acest sens privind sesizarea Curții Constituționale cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 436 al. (2) și (3) Codul de procedură penală.

Procurorul participant Vladislav Harti, a solicitat admiterea cererii privind sesizarea Curții Constituționale privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 436 alin. (2) și (3) Codul de procedură penală.

Audiind participanții la proces, studiind materialele dosarului, Colegiul penal conchide de a admite cererea avocatului Eugeniu Catană, în interesele inculpatului Murzac Mihail Tudor, privind sesizarea Curții Constituționale cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate pentru a exercita controlul constituționalității dispozițiilor art. 436 al. (2) și (3) Codul de procedură penală, care contravine Constituției.

65

În conformitate cu art. 7 al.(3) Codul de procedură penală, în cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora.

Potrivit prevederilor art. 7 al. (3¹) CPP, la ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, limitându-se la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

- a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;
- b) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia ori de către instanța de judecată din oficiu;
- c) prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei;
- d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

Iar potrivit art. 7 al. (3²) CPP, ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune prin încheiere care nu se supune nici unei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, dezbaterile judiciare se suspendă.

Conform art. 135 alin. (1) lit. g) din Constituția Republicii Moldova, Curtea Constituțională rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție.

Prin Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.2 din 09.02.2016 pentru interpretarea art. 135 alin. (1), lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova (excepția de neconstituționalitate), s-a examinat sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 09.12.2015, în temeiul art. 135 alin. (1), lit. b) din Constituție, art.25 lit. d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 38 alin. (1), lit. d) Codul jurisdicției constituționale, de către Curtea Supremă de Justiție, pentru interpretarea art.135 alin. (1) lit. g) din Constituția Republicii Moldova, hotărându-se: în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională; excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu; sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza; judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: 1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; 2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia,

sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; 3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; 4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate. Până la adoptarea de către Parlament a reglementărilor în executarea prezentei hotărâri, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate se prezintă Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza, în temeiul aplicării directe a articolului 135 alineatul 1 lit. a) și g) din Constituție și astfel cum au fost explicate în prezenta hotărâre, în conformitate cu considerentele menționate în cuprinsul acesteia și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

Conform art.135 alin. (1) lit. a) Constituția Republicii Moldova, *Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.*

Astfel, verificând întrunirea în cererea înaintată de către partea apărării în cadrul ședinței de judecată, a condițiilor invocate în Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 2 din 09.02.2016 și stabilind întrunirea condițiilor menționate, Colegiul penal a ajuns la concluzia de a admite cererea avocatului Eugeniu Catană, în interesele inculpatului Murzac Mihail Tudor, privind sesizarea Curții Constituționale cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate pentru a exercita controlul constituționalității dispozițiilor art. 436 alin. (2) și (3) Codul de procedură penală, care contravine articolului 54 din Constituție.

În conformitate cu prevederile art. art. 7, 342 Cod de procedură penală, art.135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău,

DISPUNE:

Se admite cererea avocatului Eugeniu Catană, în interesele inculpatului Murzac Mihail Tudor, privind sesizarea Curții Constituționale cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate pentru a exercita controlul constituționalității dispozițiilor art. 436 alin. (2) și (3) Codul de procedură penală, care contravine articolului 54 din Constituție.

Se sesizează Curtea Constituțională cu privire la realizarea controlului constituționalității asupra celor invocate.

Procesul penal în cauza penală de învinuire a lui Murzac Mihail Tudor nu se suspendă, cauza fiind fixată spre examinare pentru data de 29.01.2024, ora 15:00, cu înștiințarea părților.

Încheierea este definitivă.

Președintele ședinței,
judecătorul

judecătorii

Stelian Teleucă

Alexandru Spoială

Silvia Gîrbu

*Copia corespunde
Jud. Gîrbu Silvia*